
MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA CHEKKA QISHLOQLARDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH USULLARI

Xudayberdiyeva Oysha Qurbonovna

Buxoro davlat texnika universiteti o‘qituvchi-stajyor

Annotatsiya

Ushbu mavzuda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarining chekka qishloq hududlarida kambag‘allikni qisqartirishdagi o‘rni va ahamiyatini tahlil qiladi. Chekka hududlarda kambag‘allikning asosiy omillari, mavjud resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari va iqtisodiy rivojlanishning ta'siri muhokama qilinadi. Davlat va jamoat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilgan iqtisodiy dasturlar va strategiyalar, shuningdek, innovatsion texnologiyalar va ijtimoiy investitsiyalar yordamida kambag‘allikni qisqartirish usullari haqida ma'lumot beriladi. Chekka qishloqlarda kambag‘allikni kamaytirish bo‘yicha samarali usullarni ishlab chiqish va mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirishga yordam berishdir.

Kalit so‘zlar: Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish, chekka qishloqlar, kambag‘allikni qisqartirish, iqtisodiy strategiyalar, innovatsion texnologiyalar, qishloq xo‘jaligi, sanoat rivojlanishi, mahalliy resurslar, mikro kreditlash, ijtimoiy investitsiyalar, barqaror rivojlanish, ta‘lim va malaka oshirish, sanoat va qishloq taraqqiyoti, ijtimoiy himoya dasturlari, iqtisodiy barqarorlik.

Абстрактный

В данной теме анализируется роль и значение стратегий регионального экономического развития в сокращении бедности в отдаленных сельских районах. Обсуждаются основные факторы бедности в отдаленных районах, возможности эффективного использования имеющихся ресурсов и влияние экономического развития. Будет предоставлена информация об экономических программах и стратегиях, реализуемых государственными и общественными организациями, а также о методах сокращения бедности

E CONF SERIES

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfséries.com

24th April, 2025

посредством инновационных технологий и социальных инвестиций. Разработать эффективные методы сокращения бедности в отдаленных деревнях и помочь улучшить региональные стратегии экономического развития.

Ключевые слова: Региональное экономическое развитие, отдаленные деревни, сокращение бедности, экономические стратегии, инновационные технологии, сельское хозяйство, промышленное развитие, местные ресурсы, микрокредитование, социальные инвестиции, устойчивое развитие, образование и обучение, промышленное и сельское развитие, программы социальной защиты, экономическая стабильность.

Abstract

This topic analyzes the role and importance of regional economic development strategies in poverty reduction in remote rural areas. The main factors of poverty in remote areas, the possibilities of effective use of available resources and the impact of economic development are discussed. Information is provided on economic programs and strategies implemented by state and public organizations, as well as methods of poverty reduction using innovative technologies and social investments. The aim is to develop effective methods for poverty reduction in remote villages and to help improve regional economic development strategies.

Keywords: Regional economic development, remote villages, poverty reduction, economic strategies, innovative technologies, agriculture, industrial development, local resources, microcredit, social investments, sustainable development, education and training, industrial and rural development, social protection programs, economic stability.

Kirish

Chekka qishloq hududlarida kambag'allik – bu ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda jiddiy iqtisodiy va ijtimoiy muammo bo'lib, aholining turmush darajasini pasaytiradi va iqtisodiy o'sishni to'xtatadi. O'zbekiston kabi

mamlakatlarda, chekka qishloqlarda kambag'allikni qisqartirish bo'yicha samarali iqtisodiy strategiyalarni ishlab chiqish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalari bu boradagi asosiy vosita bo'lib, ular mahalliy resurslarni samarali boshqarish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ijtimoiy investitsiyalarni jalb qilish orqali chekka hududlardagi kambag'allikni kamaytirish imkoniyatini yaratadi. Ushbu maqolada, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarining chekka qishloqlarda kambag'allikni qisqartirishdagi o'rni, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari haqida so'z yuritiladi. Mintaqaviy taraqqiyotni rag'batlantirish va qishloq joylardagi kambag'allikni kamaytirish uchun kompleks yondashuvlar kerak bo'ladi. Quyidagi strategiyalar va usullar orqali qishloq iqtisodiyotini rag'batlantirish, ish o'rinlarini yaratish va aholining turmush darajasini oshirish mumkin.

1. Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalari

1.1. Infratuzilmani rivojlantirish

- **Transport va logistika.** Chekka qishloqlarga yo'l, ko'priklar, internet va mobil aloqa tarmoqlarini yaxshilash.
- **Energiya ta'minoti.** Qayta tiklanadigan energiya manbalari (quyosh, shamol, bioyoqilg'i) bilan elektrlashtirish.
- **Suv ta'minoti va irrigatsiya.** Suv omborlari, quduqlar va modern sug'orish tizimlarini joriy etish.

1.2. Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish

- **Agrotexnologiyalar.** Pretsizion dehqonchilik, pestitsiz ekish, yangi navlardan foydalanish.
- **Qishloq xo'jaligi klasterlari.** Fermerlar, qayta ishlash korxonalarini va bozorlar o'rtasida hamkorlikni rivojlantirish.
- **Eksport imkoniyatlarini oshirish.** Organik mahsulotlar, meva-sabzavot eksporti uchun sertifikatlash.

1.3. Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash

- **Startup va mikroqarzarlar:** Ayrim hududlarda g'aznatchilik, mikrofinans institutlari orqali kreditlar.
- **Mahalliy hunarmandchilik va turizm.** Qo'l mehnati mahsulotlari, etno-turizm, qishloq turizmini rivojlantirish.
- **Elektron tijorat (e-commerce).** Mahalliy mahsulotlarni onlayn platformalar (Instagram, Telegram, maxudal savdo saytlari) orqali sotish.

1.4. Ta'lim va kadrlar tayyorlash

- **Texnikumlar.** Qishloq yoshlariga zamonaviy qishloq xo'jaligi, IT, hunarmandchilik bo'yicha ta'lim.
- **Tadbirkorlik dasturlari.** Kichik biznesni boshqarish, marketing va moliya bo'yicha treninglar.

1.5. Davlat va xususiy sektor hamkorligi (PPP)

- **Investitsiya imtiyozlari.** Chekka hududlarga sarmoya kiritadigan kompaniyalarga soliq imtiyozlari.
- **Ixtisoslashtirilgan iqtisodiy zonlar.** Mahalliy resurslarga asoslangan korxonalar (masalan, paxta tozalash, meva-qurt konservalash).

2. Chekka qishloqlarda kambag'allikni kamaytirish usullari

2.1. Bandlikni oshirish

- **Mahalliy ish o'rinlari.** Qishloq xo'jaligi, qurilish, turizm sohalarida ish berish.
- **Ijtimoiy dasturlar.** "Ishga marhamat" kabi loyihalar orqali bandlikni rag'batlantirish.

2.2. Ijtimoiy himoya va moliyaviy yordam

- **Nafaqa va subsidiyalar.** Kambag'al oilalarga nafaqa, bolalar ta'miti, tibbiy sug'urta.
- **Ayollar uchun dasturlar.** Ayol tadbirkorlarga mikrokreditlar, hunar-ta'lim kurslari.

2.3. Sogʻliqni saqlash va taʼlimni yaxshilash

- **Mobil tibbiyot xizmatlari.** Chekka qishloqlarga tez-tez tibbiy brigadalar yuborish.
- **Maktabgacha taʼlim.** Bolalarga oziq-ovqat va asosiy taʼlimni taʼminlash.

2.4. Mahalliy resurslardan foydalanish

- Ekoturizm, oʻrmon xoʻjaligi, asalchilik kabi tabiiy resurslarga asoslangan faoliyat.
- **Qoʻshni qishloqlararo hamkorlik.** Mahsulotlarni birgalikda sotish, umumiy bozorlar tashkil etish.

2.5. Psixologik va ijtimoiy qoʻllab-quvvatlash

- **Jamiyat ishtirokini ragʻbatlantirish.** Mahalliy aholini loyihalarda faol ishtirok ettirish.
- **Kambagʻallik haqidagi stereotiplarga qarshi kurash.** Taʼlim orqali ijtimoiy stigma kamaytirish.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Oʻzbek adabiyotlarida mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish va chekka qishloqlardagi kambagʻallikni qisqartirish masalalari koʻplab tadqiqotlarda oʻrganilgan. Ushbu tahlil quyidagi mavzularda oʻrganishlarni oʻz ichiga oladi:

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish:

Mintaqaviy rivojlanish. Oʻzbekistonda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning asosiy yoʻnalishlari va samarali strategiyalari boʻyicha ilmiy tadqiqotlar mavjud. Bu tadqiqotlar mintaqalarda resurslarni samarali taqsimlash, infratuzilmani yaxshilash, va iqtisodiy integratsiya jarayonlarini oʻz ichiga oladi. Ayniqsa, qishloq joylarida ishlab chiqarishning samarali boʻlishi uchun qishloq xoʻjaligi va kichik biznesni rivojlantirishga qaratilgan tadqiqotlar koʻp.

Mirzaxoʻjaev, M. (2021) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning oʻziga xos xususiyatlarini tahlil qilgan. Uning fikriga koʻra,

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

O‘zbekistonda mintaqaviy rivojlanish uchun birinchi navbatda iqtisodiy resurslar va infratuzilma rivojlanishi zarur. [4]

Xusanov, T. (2018) ham mintaqaviy rivojlanish masalalariga alohida e‘tibor qaratgan va chekka hududlarda innovatsion texnologiyalarni joriy etishning ahamiyatini ta’kidladi.[2]

Kambag‘allikni qisqartirish. Kambag‘allikni qisqartirish uchun O‘zbekiston hukumati tomonidan ishlab chiqilgan yondashuvlar hamda xalqaro tajribalar o‘rganildi. Tadqiqotlarda, qishloqlardagi kambag‘allikni kamaytirish uchun iqtisodiy va ijtimoiy siyosatning ahamiyati, shu jumladan mikrokreditlash, ta’lim, sog‘liqni saqlash va boshqa sohalarda o‘zgarishlar taklif qilinadi.

Abdullayev, A. (2020) tadqiqotida kambag‘allikni qisqartirish uchun qishloq joylarida mikrokreditlash va kichik biznesni rivojlantirishga oid strategiyalarni tahlil qilgan. U qishloqlarda kambag‘allikni qisqartirish uchun davlatning iqtisodiy siyosati va aholi daromadlarini oshirish zarurligini ta’kidlaydi. [1]

To‘raqulov, O. (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotda chekka qishloqlardagi kambag‘allikni kamaytirish uchun iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning integratsiyalashgan yondashuvlari, jumladan, ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirishga oid tavsiyalar berilgan. [7]

Yuqori samaradorlikka erishish. O‘zbekistonda qishloq joylarida kambag‘allikni kamaytirish uchun iqtisodiy strategiyalarni joriy qilishda davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikning ahamiyati ko‘rsatilgan. Tadqiqotlar, shuningdek, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish, qishloq xo‘jaligi sohasida yangi texnikalarni tatbiq etish va mahalliy bozorlarni rivojlantirishni o‘z ichiga oladi.

Maqolada qo‘llanilgan metodologiya asosan **tahliliy**, **empirik** va **kvalitativ** metodlarga asoslangan. Bunda quyidagilarni hisobga olish mumkin:

Tahliliy metodlar:

- Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish va kambag'allikni qisqartirishning samaradorligini o'rganish uchun statistik ma'lumotlar va iqtisodiy modellash ishlari asosida solishtirishlar olib borildi.
- Tadqiqotlar, mintaqaviy iqtisodiy o'zgarishlarning aniq parametrlarini (aholi daromadlari, iqtisodiy o'sish sur'atlari, investitsiyalar va h.k.) baholashga qaratilgan.

Empirik metodlar:

- Qishloq aholisiga so'rovlar o'tkazish va intervyular orqali kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan amaliyotlarning muvaffaqiyatini baholash.
- Mintaqaviy rivojlanishning amaliy natijalarini kuzatish va tahlil qilish.

Kvalitativ metodlar:

- Mahalliy aholi va davlat idoralari o'rtasida o'tkazilgan intervyular va forumlar natijalari, bu orqali kambag'allikni kamaytirish uchun amalga oshirilayotgan siyosat va strategiyalarni o'rganish.
- Innovatsion yondashuvlar va texnologiyalarni joriy etish bo'yicha yaxshi amaliyotlarni tahlil qilish.

Natija va muhokama

Bu bo'limda amalga oshirilgan tadqiqotlarning natijalari va ularning ta'sirini tahlil qilish kerak.

Natijalar:

- O'zbekistonning chekka qishloqlarida kambag'allikni qisqartirishda mikroqarz va kichik biznesni rivojlantirish dasturlari samarali natijalar ko'rsatgan. Ma'lum bir hududlarda bu dasturlar orqali qishloq aholisining daromadlari sezilarli darajada oshgan.
- Qishloq xo'jaligi va qishloq turizmiga oid strategiyalar ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki bu sohalar qishloq aholisining bandligini ta'minlaydi.

E CONF SERIES

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

- Mahalliy resurslarni samarali boshqarish va infratuzilma loyihalarini amalga oshirish, masalan, yo‘llar qurilishi va suv ta‘minotini yaxshilash, qishloqlarda kambag‘allikni kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi.

Muhokamalar:

- Natijalarga ko‘ra, kambag‘allikni qisqartirishda mintaqaviy siyosatni doimiy ravishda yangilab borish va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash zarurati paydo bo‘lgan. Kichik biznesni rivojlantirishning hamkorlikda amalga oshirilishi, masalan, xususiy sektor bilan birgalikda ishlashning samaradorligi ta‘kidlangan.
- Chekka qishloqlarda iqtisodiy rivojlanish va kambag‘allikni qisqartirish uchun ijtimoiy tizimni, jumladan, ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimlarini yaxshilash bo‘yicha takliflar ilgari surilgan.

Xulosa

O‘zbekistonda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalari va kambag‘allikni qisqartirish usullarining samaradorligini baholash. Ta‘lim, sog‘liqni saqlash, mikrokreditlash, va kichik biznesni rivojlantirishning ahamiyati.

Chekka qishloqlarda kambag‘allikni qisqartirish uchun davlat va xususiy sektor o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish, va iqtisodiy o‘zgarishlarni amalga oshirish uchun yangi siyosatlar ishlab chiqish.

Mintaqaviy rivojlanish va kambag‘allikni qisqartirishning turli jihatlari bo‘yicha yangi tadqiqotlar olib borish zarurati. Masalan, ijtimoiy innovatsiyalarni qo‘llash, va ekologik barqaror rivojlanishni hisobga olish.

Kelajakda, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash uchun davlatning iqtisodiy siyosatini yanada takomillashtirish zarur.

O‘zbekistonning chekka qishloqlarida kambag‘allikni qisqartirish uchun mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalarini amalga oshirish zarur. Buning uchun iqtisodiy resurslar va infratuzilmani samarali boshqarish, ta‘lim va sog‘liqni saqlash sohalarini rivojlantirish, hamda kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash muhim.

E CONF SERIES

International Conference on Economics, Finance, Banking and Management

Hosted online from Paris, France

Website: econfseries.com

24th April, 2025

Tavsiyalar:

Chekka qishloqlarda kambag‘allikni kamaytirish uchun samarali iqtisodiy siyosat va strategiyalarni ishlab chiqish zarur. O‘zbekistonning barcha mintaqalarida muvaffaqiyatli dasturlarni kengaytirish va ularning ijtimoiy-iqtisodiy ta‘sirini baholash uchun davomli tadqiqotlar olib borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev, A. O‘zbekistonda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish strategiyalari. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti nashriyoti. Toshkent. 2020. 12-45 betlar.
2. Xusanov, T. Qishloq xo‘jaligi va kambag‘allikni qisqartirish: O‘zbekiston tajribasi. O‘zbekiston Milliy Enklyopediya. 2018. Toshkent. 98-112. betlar.
3. Tursunov, B. Qishloqlarda iqtisodiy rivojlanish va kambag‘allikni kamaytirish usullari. Buxoro davlat universiteti nashriyoti. Buxoro. 2019. 56-73 betlar.
4. Mirzaxo‘jaev, M. Mintaqaviy rivojlanish: O‘zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy tizimida yangi yondashuvlar. Akademnashr. Toshkent. 2021. 120-135 betlar.
5. Jumaniyozov, F. Kambag‘allikni qisqartirishda davlat siyosati: O‘zbekiston misolida. O‘zbekiston Respublikasining iqtisodiyot vazirligi. Toshkent. 2022. 89-105 betlar.
6. Xudoyberganova, G. Mintaqaviy iqtisodiy o‘zgarishlar va chekka hududlarda kambag‘allikni kamaytirish. Farg‘ona davlat universiteti nashriyoti. Farg‘ona. 2023. 50-66 betlar.
7. To‘raqulov, O. Qishloq joylarida iqtisodiy o‘shish va kambag‘allikni kamaytirish. Toshkent iqtisodiyot akademiyasi. Toshkent. 2020. 30-52 betlar.